

RED MANJŠIH BRATOV MINORITOV

Formacija: stvar srca

PISMO GENERALNEGA MINISTRA
VSEM BRATOM V REDU

Rim 2010

Red manjših bratov minoritov

Formacija: stvar srca

Pimo generalnega ministra vsem bratom v Redu

Izdala: Slovenska minoritska provinca sv. Jožefa, Ptuj, 2011

Odgovarja: p. Milan Kos, provincialni minister

Jezikovni pregled: Darka Hlaj

Oblikovanje in prelom: mag. p. Tomaž Majcen, tajnik province

Tisk: Tiskarna Povše

Rim, 29. november 2010
Praznik vseh svetih Frančiškovih Redov

Predragi bratje,
Gospod naj vam da mir!

Spomin na potrditev našega Vodila, ki ga danes slovesno obhajamo, je dragocena priložnost, da se povrnemo k izvirov naše *krstne in redovne* poklicanosti: h *krstni* poklicanosti, ker je evangelij – beseda življenja za vsakega kristjana – po izrecni volji našega serafskega očeta Frančiška jedro in nosilna struktura našega Vodila; k naši *redovni* poklicanosti, ker nas spoštovanje iste oblike življenja vrača k bistvu naše karizme – bratstva – in k poklicanosti, ki smo jo prejeli v okviru Božje Cerkve.

Z ohranjanjem tradicije, ki se že utrjuje, želim tudi letos poudariti ta trenutek praznovanja za našo družino in se obračam na vas s premišljevanjem, ki hoče imeti ne le ton nekega dokumenta, temveč ton bratske podelitve na temo, ki nas spremlja že od generalnega kapitlja iz leta 2007: **formacija**. Tej isti temi sem posvetil pismo že v lanskem letu¹. Z njim sem vas želel takoj pripraviti na bratsko srečanje,

¹ Red manjših bratov minoritov, Med spominom in stvarnostjo. Vzgoja med potjo in hojo v 800. letih Frančiškove karizme. Pismo generalnega ministra vsem bratom Reda (Rim 2009).

ki se je odvijalo v Pilarju (Buenos Aires, Argentina) med 11. in 18. januarjem lani. Kot že veste iz poročil z zbora in po pripovedovanju tistih, ki so se zbora udeležili, smo se zbrali iz celega sveta v tistem delu Latinske Amerike, da bi *živeli* izkušnjo formacije, preden bi začeli izdelovati načrte, teorije in učena razmišljanja o njeni vsebini.

Podelitev je bila torej ključna točka srečanja: podelitev molitve, izkušenj, vsebin in pričevanj, ki so pripomogle k zavedanju stanja, v katerem se nahaja vzgoja v naši redovni družini. To pismo nekako sestavlja dodatek k izkušnji izpred nekaj mesecev v želji, da bi obrodilo to, kar je Gospod hotel podariti ne samo udeležencem (približno 150 patrov iz vseh jurisdikcij Reda) ampak celi naši redovni družini.

Kot je v navadi, bom ob predstavitvi svojih premišljevanj izhajal iz poslušanja Božje besede in bom z vami prebral odlomek, ki nas je vodil v tistih dneh (Lk 24,13-35); v drugem delu pa bom skušal ponuditi povzetek izkušenj formacije, ki so danes prisotne v našem Redu, z dvojnim namenom: da bi slavili Boga za vse dobro, kar delamo, in da bi prejeli zagon za pot prihodnosti vsakega izmed nas.

PRVO POGlavJE

“Ali ni najino srce gorelo v nama?” (Lk 24,32) Ob poslušanju Božje besede

In glej, prav tisti dan sta dva izmed njih potovala v vas, ki se imenuje Emaos in je šestdeset stadijev oddaljena od Jeruzalema. Pogovarjala sta se o vsem tem, kar se je zgodilo. In medtem ko sta se pogovarjala in razpravljala, se jima je približal sam Jezus in hodil z njima. Njune oči pa so bile zastrte, da ga nista spoznala. Rekel jima je: »O kakšnih rečeh se pogovarjata med potjo?« Žalostna sta obstala in eden izmed njiju, ki mu je bilo ime Kleopa, mu je odgovoril: »Si ti edini tujec v Jeruzalemu, ki ne ve, kaj se je tam zgodilo te dni?« »Kaj neki? Je rekel. Dejala sta: »Kar se je zgodilo z Jezusom Nazarečanom, ki je bil prerok, mogočen v dejanju in besedi pred Bogom in vsem ljudstvom; kako so ga naši veliki duhovniki in poglavarji izročili v smrtno obsodbo in ga križali. Mi pa smo upali, da je on tisti, ki bo odkupil Izrael. Vrh vsega pa je danes že tretji dan, odkar se je to zgodilo. Vsi iz sebe smo tudi zaradi nekaterih žena iz naših vrst. Ko so bile zgodaj zjutraj pri grobu in niso našle njegovega telesa, so se vrnile in pripovedovale, da so imele celò videnje angelov, ki so dejali, da živi. Nekateri izmed naših so šli h grobu in so našli vse takò, kakor so pripovedovale žene, njega pa niso videli.« In on jima je rekel: »O nespametna in počasna v srcu za verovanje vsega, kar so povedali preroki! Mar ni bilo potrebno, da je Mesija pretrpel in šel v svojo slavo?« Tedaj je začel z Mojzesom in vsemi preroki ter jima razlagal, kar je napisano o njem in v

vseh Pismih.

Medtem so se približali vasi, kamor so bili namenjeni. On pa se je delal, kakor da gre dalje. Silila sta ga in govorila: »Ostani z nama, kajti proti večeru gre in dan se je že nagnil.« In vstopil je, da bi ostal pri njiju. Ko je sédel z njima za mizo, je vzel kruh, blagoslovil, ga razlomil in jima ga dal. Tedaj so se jima odprle oči in sta ga spoznala. On pa je izginil izpred njiju.

In rekla sta drug drugemu: »Ali ni najino srce gorelo v nama, ko nama je po poti govoril in odpiral Pisma?« Še tisto uro sta vstala in se vrnila v Jeruzalem ter našla zbrane enajstere in tiste, ki so bili z njimi. Govorili so, da je bil Gospod resnično obujen in se prikazal Simonu. Tudi ona dva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha.

Vsakokrat ko poslušamo dobro poznan odlomek iz Svetega pisma, skoraj neizogibno tvegamo, da bi imeli za nepomembne nekatere stvari, ki pa so temeljnega pomena. Pripoved učencev iz Emavs zagotovo predstavlja zelo znano besedilo, ki je del tistega, kar bi lahko poimenovali naš »osnovni svetopisemski repertoar«. Prosimo, torej, za luč svetega Duha, da bi lahko doumeli bogastvo te besede življenja in jo spremenili v hrano, ki podpira našo pot za Jezusom Kristusom.

Iz Jeruzalema v Emavs: človekova pot v iskanju samega sebe

Začetek 13. vrstice - *»In glej, prav tisti dan ...«* - nam pomaga umestiti odlomek v čudovit okvir

velikonočne pripovedi. Gre za podrobnost, ki ni nepomembna, ampak ima velik teološki pomen: namreč, kot bomo kasneje še globlje spoznali, čudež Jezusove velike noči predstavlja rdečo nit celotnega dogajanja, ki jo je treba razumeti v luči dogodkov, vezanih na trpljenje, smrt in vstajenje Gospoda. Vrstica se nadaljuje z uvajanjem dveh oseb: to sta dva izmed mnogih Jezusovih učencev; enega izmed njiju bo evangelist določil z imenom Kleopa (vrstica18). Nista del ožje skupine apostolov (iz strahu zaprtih v dvorani zadnje večerje), ampak skupine oseb, ki so Jezusu sledile iz Galileje vse do Jeruzalema, ker jih je prevzela moč njegovega nauka in sila njegovih čudežnih del.

Glede na to, da je ena od glavnih značilnosti učenja *potovanje*, nas ne bi smelo čuditi dejstvo, da sta obe osebi opisani v trenutku hoje: zdi pa se mi, da je evangelist hoté poudaril ta podatek, z namenom, da bi označil paradokсно in nasprotujoče si bistvo. Če dobro pogledamo, ta dva učenca ne hodita več za učiteljem, od katerega sta se dokončno odvrnila, ga prepustila lastni usodi: namenjena sta namreč v vas, oddaljeno enajst kilometrov od Jeruzalema. Bralec tretjega evangelija dobro ve, da ima Sveto mesto temeljni teološki pomen v Lukovih delih: v Jeruzalemu se dopolni poslanstvo Odrešenika, ki sam sebe da za odkup vseh ljudi. Jezusovo potovanje iz Galileje proti svetemu mestu nam dà čutiti ponižno in zavestno Kristusovo sprejemanje skrivnostnega načrta, ki ga je imel Oče z njim. Na različnih delih Lukovega evangelija je poudarjena

odločitev, s katero se Jezus napoti proti Jeruzalemu², opazimo tudi težavo, s katero še posebej apostoli in vsi ostali učenci, sprejmejo njegovo povabilo – ki ima pogosto okus po odločnem ukazu – naj nadaljujejo pot proti gori Sion, kjer se bo dopolnila usoda Sina človekovega.

Če upoštevamo vse to, bolje razumemo pomen dejanja dveh učencev, ki sta zapustila Jeruzalem in šla proti vasi, ki se je imenovala Emavs. Pomen tega kraja lahko interpretiramo na dva načina: lahko bi bil to kraj, iz katerega prihajata, in bi v tem primeru predstavljal priznanje poraza, vrnitev na stare poti, po obdobju, preživetem daleč stran, in čigar obračun teži bolj k negativnemu in se zdi izguba časa; lahko pa bi predstavljal kraj zatočišča, neko popolnoma novo situacijo, ki učencem, ki so zapustili vse, da bi sledili Jezusu, omogoča, da začnejo znova iz nič in si ponovno uredijo svoj obstoj. V obeh primerih je občutek, da je v tem delu pripovedi o Emavsu – v dojemanju dveh učencev – predstavljena prelomna točka s preteklo izkušnjo in na nek način nasprotje Jeruzalemu.

Tudi dejstvo, da evangelist napiše točno razdaljo, ki loči Jeruzalem od Emavs, se ne zdi slučajno: enajst kilometrov – ali šestdeset stadijev, po merski enoti tistega časa – to ni velika razdalja, in se jo lahko mirno prehodi v nekaj več kot dveh urah navadne hoje. Tako malo je potrebno – se zdi, da tiho šepče evangelist – da nastane neskončna razdalja med izkušnjo, ki je do tistega trenutka bogatila življenje

² Prim. Lk 9,51; 13,33; 17,11; 18,31.

dveh učencev, in negotovo prihodnostjo, kateri sta šla naproti.

“... Se jima je približal in hodil z njima.”

Pot Vstalega v iskanju človeka

14. vrtica začne z opisom obnašanja dveh učencev. Predstavi nam ju med pogovorom o vsem tem, kar se je zgodilo tiste dni. Zdi se mi zanimivo in pomenljivo navesti grški glagol, uporabljen v tem odstavku, *omiléo*, zaradi njegove semantične povezave z besedo, ki je vstopila v naš liturgični slovarček: “homilija”. Ne pozabimo, da Luka umesti ta dogodek na dan Vstajenja, na Gospodov dan - *dies Domini* -, ki je za kristjane iz skupnosti, na katero se obrača evangelist, sinonim za srečanje skupnosti okoli mize z besedo in kruhom življenja, kot bomo kasneje imeli priložnost bolje videti.

Učenca se močno trudita, da bi razumela smisel dogodkov tistih zadnjih, tragičnih dni: in Gospod Jezus se razodene prav v tem “homiletičnem” kontekstu, v premišljevanju o zgodbi, ki si jo učenca skušata razložiti.

Zanimivo se je ustaviti ob dveh glagolih, s katerima evangelist opiše Gospodov vstop v dogajanje: *se jima je približal in hodil z njima* (vrstica 15). Prvi glagol izraža Jezusovo obzirnost, ko se vključi v skupnost dveh učencev (po točnejšem pomenu glagola *omiléo* – po prstih, da ga ne bi opazila) spominja na to, da se Bog ne vsiljuje, niti se ne postavlja v naše življenje, ampak se prijazno

ponudi. Drugi glagol ima pomembno pedagoško vlogo: poudarili smo že, kako se pot dveh učencev iz Emavs pokaže kot beg, ali proti znani preteklosti ali proti prihodnosti, polni neznank. Ganljivo je videti, kako vstali Jezus ne prekine poti svojih dveh učencev, četudi je zgrešena, ampak jo s svojo prisotnostjo zapolni s smislom. Prav tako kot je naredil na Golgoti, ko si je naložil človekov greh, da bi prinesel odrešenje, tako je na poti v Emavs Gospod brez kakršnegakoli zadržka sprejel negotovo pot Kleopa in njegovega tovariša. V skladu z odnosom, ki ga je imel do grešnikov, ki jih je srečal na svoji zemeljski poti, se Vstali ne oddalji od človeka, ki greši, ampak z njim deli pot iskanja, jo spremeni s svojo prisotnostjo in ji da tisti smisel, ki ga človek ni bil sposoben najti.

Dejstvo, da so bile oči dveh učencev "*zastrte, da ga nista spoznala*" (vrstica 16), Jezusu ne pomeni ovire, saj se ne pusti predati usmiljenju in sočutju: s prijaznostjo, kot smo razbrali, ne odlaša z vključitvijo v pogovor, z vključitvijo v 'homiletično' pot učencev, da bi ju vodil proti pravi resnici. Znova na nas naredi vtis pedagoško delovanje Učitelja: pretvarja se, da ne pozna dogajanja, s tem pa doseže, da učenca sama s svojimi besedami obnovita dogodek, in sicer iz globine svoje žalosti. To je podatek, ki ne more neopažen mimo nas: do tega trenutka smo o njiju poznali samo zunanje obnašanje (njuna hoja in njun živahni pogovor); zdaj pa nam evangelist prvič razkriva duševno stanje, barvo čustev, ki ju preplavljajo.

Jezusovo vprašanje (vrstica 17) je moralo tako razjeziti učenca, da sta prekinila ne samo njun pogovor ampak celo njuno potovanje: "*Žalostna sta obstala.*" Žalost, ki se nariše na njunih obrazih, ne potrebuje veliko razlage: zlahka si lahko predstavljamo, da sta na svoji poti proti Emavsu pričela sprejemati poraz, vdala sta se v usodo in obrnila list ter postavljala temelje za bližnjo prihodnost. In ta popotnik ju s tem svojim nadležnim in neumestnim vprašanjem prisili, da stopita korak nazaj, zasučé nož v rani ter ju primora, da se spomnita svoje dogodivščine na poti za Nazarečanom, ki ima neizogibno okus po porazu.

Višek razočaranja učencev je izražen v 21. vrstici: "*Mi pa smo upali, da je on tisti, ki bo odkupil Izrael.*" Glagolski čas ("*smo upali*") je nedovršni preteklik in služi izražanju dejanja, ki traja v preteklosti: skoraj kot da bi hoteli poudariti globoko grenkobo tistega, ki je vse vložil, postavil vsako svoje pričakovanje v mladega učitelja, ki je prišel iz Galileje in je ostal praznih rok. Razočaranje in frustracija sta taka, da onemogočata, da bi se učenca v srcu odprla novostim vstajenja: tako pričevanja žena, ki so trdile, da so od angelov dobile oznanilo o Jezusovem vstajenju, niti ne jemljeta resno, saj je za to potrebna vera, medtem ko hočeta učenca videti vse z lastnimi očmi (vrstice 22-24).

Da je pomanjkanja vere s strani učencev problem, nedvomno razumemo iz Jezusovih besed, ki je najprej pustil, da je Kleopa dokončal svojo obnovo

dogodkov, potem pa odločno posegel in nagovoril učenca z besedami: *“O nespametna in počasna v srcu za verovanje vsega, kar so povedali preroki.”* (vrstica 25). Nespametnost, ki jo Jezus očita učencema, razumemo kot nasprotje modrosti, ki po Svetem pismu sestoji iz *“strahu Gospodovega”*³: pravi moder človek je tisti, ki spozna Božjo voljo v svojem življenju in se odloči, da jo bo izpolnil; nespameten, pa je tisti, ki ni sposoben zaznati Božje prisotnosti in bere dogodke svoje zgodbe na osnovi povsem človeške logike. Ne gre pa za grajanje, ki je samo sebi namen: trdim Jezusovim besedam namreč sledi njegov potrpežljiv trud, da bi učenca pripeljal nazaj na pot – znova *“homiletičen”* – razumevanja izvirnega preroškega sporočila, ki ga vsebujejo pisma in je bil njemu predan (vrstice 26-27).

“Ostani z nama.”

Srečanje z Vstalim, z očmi vere

Čeprav besedilo ne pravi izrecno, da so trije nadaljevali pot po premoru v 17. vrstici, se *“homilija”*, ki jo Jezus napravi dvojici, zagotovo odvija v sklopu poti v Emavs, saj se govori o približevanju *“vasi, kamor so bili namenjeni”* (vrstica 28). Na tej točki naj poudarim, kar sem predhodno omenil: Jezus ne sili učenca, da se vrneta na lastno pot, ampak ju spremlja na njuni poti, in to kljub temu (kot smo videli), da gre za napačno pot. Ko

³ Znan je moder izrek: *“Začetek modrosti je strah Gospodov”* (Sir 1,14).

hodi skupaj s svojima učencema, Vstali spremeni tisto pot, ji da nov in pozitiven smisel. Pot, ki je še do nedavnega bila pot bega, zanikanja izkušnje življenja z Jezusom, zaradi njegovega človeškega poraza, je zdaj postala pedagoška pot, med katero je Gospod ogrel srci učencev, zbudil (ali ponovno obudil, glede na to, da smo v velikonočnem času) vero in ju vodil k novemu branju lastne osebne in skupne zgodbe.

Še ena zelo lepa gesta je, ki znova dokazuje prijaznost Jezusovih dejanj do učencev: *“On pa se je delal, kakor da gre dalje.”* Ne samo da ju ne prisili, da se vrneta nazaj, ampak ju pusti svobodna, da gresta po svoji poti, v njiju pa zbudi globoko željo, da bi podaljšala to intimno izkušnjo skupnosti, ki sta jo izrazila v nekaj preprostih besedah, ki so najlepša molitev, ki je bila kdajkoli namenjena Gospodu Jezusu: *“Ostani z nama, kajti proti večeru gre in dan se je že nagnil.”* Koliko resnice v teh besedah! Učenca sta izkusila nekaj čudovitega na poti proti Emavsu: besede tistega neznanega popotnika so zmogle ogreti srci, ozdraviti globoko rano, ki so jo zadali dogodki, katerim sta bila, na svojo žalost, priči v Jeruzalemu. Kot Peter po spremenjenju, sta si tudi Kleopa in njegov tovariš zaželela ustaviti čas, zato sta povabila tistega skrivnostnega gosta, naj ostane z njima. *“Če ostaneš z nama – se zdi, da pravita – tudi skorajšnja tema ne bo grozeča kot prej, zakaj s teboj sva zagledala luč.”*

Gospod je sedaj že osvojil srca svojih in rad je sprejel vabilo *“vstopil je, da bi ostal pri njiju.”*

(Vrstica 29) Ta lep stavek nam pravi, da se ne prikaže in konec; vstopi in ostane pri njiju, ostane za stalno. Dejanja, ki sledijo, so tako čudovita v njihovi običajnosti - in zgodi se čudež vere: Jezus vzame kruh, ga blagoslovi in ga razlomi zanju. V hipu sta se srca učencev vrnili k zadnji večerji, v intimnost dvorane zadnje večerje, ki je bila nema priča največjega in najčudovitejšega daru. *“Tedaj so se jima odprle oči in sta ga spoznala.”* (Vrstica 30). To so oči vere, ki so končno prepoznale Gospoda in Odrešenika, ki je prestopil prag smrti in živi za vedno, v slavi. Izpolnil je vse, kar so o njem napovedali Mojzes in preroki: oni so bili sposobni prepoznati to skrivnost smrti in slave, ampak on sam je postal njihov tovariš in jih je vodil k novemu razumevanju Pisma in zgodovine, ki sta jo z njim delila še pred nekaj dnevi.

Zdaj, okrepljena s to izkušnjo vere, in s srcem, ki še naprej gori v njiju (vrstica 32), sta pripravljena odpotovati *“še tisto uro”* v Jeruzalem, naznanit *“enajsterim in tistim, ki so bili z njimi. Tudi ona dva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha.”* (Vrstice 34-35). Vrnila sta se tja, od koder sta odšla, v Jeruzalem - ne prisiljeno, ampak prostovoljno. Pot v Emavs, ki se je pričela kot beg pred prekruto resničnostjo, ki je ne bi mogla prenesti, se je spremenila v pot samozavedanja, ki jo vodi Učitelj, ki ju je privedel to tega, da sta ga z vero spoznala kot Vstalega, Gospoda njunega življenja.

DRUGO POGlavJE

Permanentna formacija ali permanentna frustracija?

Izziv krščanskim učencem v današnjem času

Naslov tega poglavja se bo mogoče zdel izzivalen: če pa dobro pomislimo, ima zagotovljen učinek pri opisovanju enega od dejavnikov, ki jim moramo dati večji pomen, ko se govori o formaciji, oziroma potrebi po izhajanju iz pravilnega vrednotenja ciljev same formacije. Dejstvo je, da katerakoli vzgojna pot izhaja iz nekaterih glavnih vprašanj antropološke narave, in to prej kot verske. Katero je tisto pojmovanje človeka, ki ga nosimo v sebi? Kakšno vrsto življenja – v temeljnem, strukturalnem smislu besede – predlagamo in iščemo na poti formacije? Kakšen model človeštva nameravamo ponuditi mladim, ki trkajo na vrata naših samostanov?

V luči teh vprašanj, po skupnem poslušanju in premišljevanju Božje besede, se želim ustaviti pri nekaterih vidikih, ki se mi zdijo pomembni za rast vsakega od nas kot posameznika in naše celotne redovne družine. Če se osredotočim na elemente potovanja in hoje, se mi zdi pripoved o dveh učencih iz Emavs v svoji celoti čudovita prispodoba poteka rasti in celotnega dozorevanja, ki zaznamuje vse etape življenja vsakega redovnika; to, kar ponavadi definiramo kot “permanentno formacijo”.

Da gre za pot, ki zajema ves obstoj, je očitno vsem.

Kot sem sicer imel priložnost povedati drugje⁴, je formacija po svoji naravi *permanentna*, kajti nihče se ne more v resnici popolnoma in dokončno pokoriti Kristusu – glavni cilj formacije – enkrat za vselej. Zato je formacija naloga celega življenja, je proces, ki se nikoli ne ustavi⁵. Omejevati formacijo na določeno življenjsko obdobje bi pomenilo zavrnilo možnost rasti v pokornosti Kristusu in v sprejemanju lastne karizme in poslanstva. Vse to nakazuje, da se tako imenovana začetna formacija povezuje s permanentno formacijo, »in v osebkju ustvarja razpoložljivost, da se prepusti oblikovati vsak dan življenja«⁶.

Če poskušamo aktualizirati sporočila Besede, ki smo jo poslušali, skušamo prepoznati glavne elemente te *dobre novice*, da bi iztržili čim več možnih sadov.

Teološko branje osebne in skupnostne zgodbe

Prvi podatek, na katerega bi rad spomnil, je potreba po teološkem branju tako lastne osebne kot skupnostne zgodbe. Učenca zapustita Jeruzalem in gresta proti Emavsu prav zato, ker nista bila sposobna z očmi vere pravilno oceniti izkušnje

⁴ Poglejte uvod v moje lanskoletno pismo: Med spominom in stvarnostjo, kakor tudi uvodni govor na generalnem bratskem srečanju, ki je zapisan v zbranih delih (*strani* 11-14).

⁵ Prim. *Vita Consacrata (Posvečeno življenje)* 65-69.

⁶ *VC* 69.

Jezusa Nazarečana, ki pa sta ga sprejela kot učitelja in voditelja. Logika križa ne najde prostora na njenem obzorju, ni del njunih načrtov in njunih sanj: posledično se odločita za vrnitev na svojo pot in zapustita tisto, ki je bila njuna začetna intuicija, ko sta hotela iskati vzor življenja, oblikovanega po logiki uspeha po človeških merilih.

Kolikokrat se tudi mi, bratje, čeprav smo z navdušenjem in zagonom sprejeli vabilo, da sledimo Gospodu na evangeljski poti, ki jo je načrtal sveti Frančišek Asiški, zalotimo, da smo se odvrnili od Božjega načrta preprosto zaradi pomanjkanja vere! Zatopljeni kot smo v lastne načrte, v iskanje slabo razumljenega uresničevanja samega sebe, se zalotimo med izmikanjem logiki križa in umiranjju samemu sebi, da bi vstali s Kristusom. Vsak od nas bi moral z odkritosrčnostjo in iskrenostjo odkriti lastne »Emavse«, oziroma poti za beg, ki ji sledimo, raje kot *verbum crucis*, ki je preveč neugodna in težka za sprejemanje, če ni iz vere in prepuščanja Očetovi volji.

Zdi se mi lepo, da na tem mestu spomnim na eno od molitev, ki jih prisojajo svetemu Frančišku, molitev pred Križanim⁷:

*O vzvišeni in veličastni Bog,
razsvetli temine mojega srca.
Daj mi pravo vero, trdno upanje,
in popolno ljubezen,
razumnost in spoznanje, o Gospod,*

⁷ FmK, 17; FF 276.

*da se bom držal tvoje svete in resnične zapovedi.
Amen.*

Ubožec se obrača h Križanemu, ker je v "prekletem človeku, ki visi na križu"⁸ spoznal Odrešenika sveta in mu odprl svoje srce, ki ga čuti pogreznjenega v teminah. Kako ne bi povezali te mistične izkušnje, ki jo je sveti Frančišek opisal na tak način, z izkušnjo učencev iz Emavs, ki sta se oddaljila od Jeruzalema s težkim in žalostnim srcem? Tudi nadaljevanje prošenj se zdi aktualizacija Lukove pripovedi: Frančišek prosi za dar prave vere, za katero smo videli, da je nepogrešljiv pogoj za priznavanje Vstalega, ki hodi z nami in nam pomaga brati in razumeti dogodke našega življenja, celo tiste najbolj temne in težke, kot zgodbo odrešenja. Prosi tudi za dar *upanja* in *ljubezni*, ki krepita vero in jo delata rodovitno.

Razumnost, za katero serafski Oče žalostno prosi, je v zmožnosti sprejemanja tiste, ki jo apostol Pavel imenuje "modrost križa"⁹, kot temeljni kriterij lastnega obstoja. Po besedah Frančiška, ki sprejme evangeljski nauk za svojega, lahko torej menimo, da je v posebnosti vsake etape, pot formacije manjšega brata minorita v nenehnem iskanju zavestnega sprejemanja logike križa kot oporne točke delovanja in mišljenja.

Še en pomemben nauk izhaja iz prvega franči-

⁸ Prim. 5 Mz 21,23 in po Pavlu v Gal 3,13.

⁹ Prim. 1 Kor 1, 18.

škovskega bratstva, ki je živelo izkušnjo “pripovedovanja drug drugemu Božje stvari” kot službo medsebojnega spodbujanja: Čelanski nam predstavlja ta medsebojni trud prvih bratov kot neke vrste vzor temu, kar danes imenujemo razumnost skupnosti, in nam pokaže, da je bratstvo kraj, v katerem se bere prisotnost Boga v vrsticah vsakdanje zgodbe, ki za posameznike in za skupnost postane v svoji celoti zgodba odrešenja. Življenjepisec pravi:

*»Na poti so premišljevali o številnih in velikih dobrotah, ki so jih prejeli od usmiljenega Boga; s kakšno naklonjenostjo jih je sprejel Kristusov namestnik, gospodar in oče vsega krščanstva; kako skupaj iskati najboljši način izpolnjevanja njegovih nasvetov in ukazov, kako z iskrenostjo in zvestobo slediti in varovati Vodilo, ki so ga sprejeli; kako bi morali hoditi po poti svetosti pred Najvišjim; in končno, kako bi lahko njihovo življenje in njihove navade, med rastjo v svetih vrlinah bile zgled bližnjim«.*¹⁰

Zanimivo je videti, kako se tudi v tem besedilu vztrajno vrača element poti, ki ima močan simbolični pomen in obuja izkušnjo stalne in skupne rasti frančiškovskega bratstva, ki jo življenjepisec začuti in predstavi kot eno srce in eno dušo¹¹. Zdi se mi tudi nadvse pomenljivo dejstvo, da biti zgled bližnjemu – to, kar bi lahko prevedli kot poslanstvo – zaseda zadnje mesto v hierarhiji skrbi prvih

¹⁰ IČel 34: FF 377.

¹¹ Prim. Apd 4,32.

bratov: najprej je bila hvala Bogu za brezštevne prejete darove; nato hvaležnost materi Cerkvi in iskanje najboljšega načina, da bi ji zvesto služili; potem določanje sredstev, da bi nadaljevali pot svetosti pred Bogom; in šele na koncu, kot posledica vsega, kar je pred tem, skrb za evangelizacijo bližnjega z zglednim življenjem. Če bi vse povedali s preprostimi besedami, bi lahko rekli, da se je prvo frančiškovo bratstvo odločilo za *biti* kot temelj in osnova *delovanja*¹².

Izkušnja napake kot priložnost za srečanje z Gospodom

V razlagi besedila sem večkrat poudaril, kako vstali Jezus ne zaničuje potovanja po poti proti Emavsu, ki sta jo učenca izbrala za glavno pot njunega novega življenja, čeprav gre za zgrešen izbor. In prav Gospodova prisotnost napravi to pot kot pot odrešenja za učenca. Mislim, da je pomembno imeti pred seboj to resnico: ni poti, ki bi bila, pa čeprav bi bila še tako napačna, tuja Božjemu usmiljenju in dobroti, v meri, v kateri smo tudi mi kot učenca, se sposobni ustaviti in povedati Gospodu za našo žalost, ter mu dati možnost, da postane naš sopotnik in ogreje naše srce. Sposobnost sprejemanja in prisvajanja lastne omejitve in lastnih grehov v

¹² Kar je jasno podčrtano v pedagoškem dokumentu *Bratsko življenje v skupnosti*: "Vsa plodnost redovnega življenja je odvisna od kakovosti bratskega življenja v skupnosti." (Štev. 54).

pogledu vere in odprtosti do delovanja milosti je prvi in temeljni cilj poti formacije vsakega brata za vse življenje¹³.

S tem v zvezi se mi zdi uporabno priklicati nekatere odlomke, ki jih je kot prispevek predstavil na bratskem srečanju slovenski jezuit p. Marko Rupnik¹⁴. V svojem sporočilu je izhajal iz analize našega načina razumevanja življenja duha in je poudarjal, kako skušamo z antropološkega vidika neredko zanemarjati temeljni in sestavni odnos med *stvarjenjem* in *odrešenjem*. Podobno dejanje dopušča dve hujši tveganji, ki sta globoko povezani med seboj, čeprav se zdita popolnoma nasprotni. Obe izvirata iz pravilne ocenitve greha in njegovih posledic, in sicer podcenjevanje greha in zmanjšanje moči odrešenja.

Prvo tveganje je v postavitvi poti formacije, podcenjujoč – v praksi in ne pri navedbi namenov – uničujoče učinke, ki jih ima greh na življenje človeka. Povedano z drugimi besedami: to tveganje je lahko predstavljeno kot navidezni presežek optimizma v človeških zmožnostih, od trenutka, ko se stvar predoči osebi na poti formacije – ne glede na etapo formacije in doseganje vzora popolnosti, ki nima pravega odnosa do negativnih

¹³ Sam Frančišek Asiški prehodi v veri pot, ki je on kot človek ni hotel, kot pravi v Oporoki: “Pregrenka stvar se mi je zdela gledati gobavce; in sam Gospod me je vodil mednje in z njimi sem bil usmiljen”(FOp 1-2: FF 110).

¹⁴ Prim. M. RUPNIK, “Življenje po duhu in permanentni formaciji”, v *Commentarium Ordinis* 2 (2010), str. 32-44.

vplivov greha na življenje človeka. Taki vplivi, čeprav niso odločilni, sestavljajo pravo omejitev želje po dobrem in doseganju celovitosti osebe. Popolnoma vsi izkušamo dejstvo, da resničnost greha obstaja in je strahotno učinkovita v življenju človeka, ki išče Boga. Torej: začetni predlog (neresničen) o doseganju tako visokih ciljev, se kaže strahotno razočaran zaradi srečanja – spora – s trdo in vsakodnevno resnico, v kateri se skuša take cilje zavračati z rezultati, ki ne odgovarjajo pričakovanjem.

Drugo veliko tveganje, močno povezano in na nek način posledica prvega, je v podcenjevanju – tudi tu v praksi, ne v teoriji – učinkov odrešenja po Kristusu, ki je s svojo odrešilno žrtvijo napolnil človeško nedosegljivost, oziroma prepad, ki je zaradi neposlušnosti¹⁵ tragično ločil človeka od Boga. Vez s prvim tveganjem je v dejstvu, da če se ne zavedamo prav uničujočih učinkov greha, neizbežno končamo z zanemarjanjem čudovitih učinkov odrešenja. Z nekaj besedami: človekova pot ostane ukleščena v dimenziji zemlje, saj ji manjka potreben skok proti nebu, h kateremu vabi glavni dogodek vstajenja. Poklicanost človeka sovpada z njegovim odrešenjem in kot taka je vpisana v kontekst odrešenja, ki ga je prinesel Kristus. Če hočemo torej preiti od permanentne frustracije k permanentni formaciji, bo potrebno spremeniti našo antropološko pojmovanje, se pravi, da

¹⁵ Prim. 1 Mz 3.

moramo razmisliti o našem pojmovanju življenja in ciljev poti človeške rasti. Da uporabimo jedrnat izraz iz programskega jezika, lahko trdimo, da ne moremo biti pravi posvečeni, če nismo avtentični ljudje, ki se zavedajo tega, kar to prinaša.

Osebno srečanje z Gospodom kot osnova poslanstva

Izkušnja učencev iz Emavsja se lahko spretno vpiše pod šifro srečanja: srečanja, ki se spremeni s spremembo zavesti učencev, ki jo postopoma razsvetljuje vera. Onadva sta na začetku namreč prepričana, da se pogovarjata z brezimnim mimoidočim; šele nato, ko sta dovolila Jezusu, da ogreje njuni srci in prebudi vero, sta ga prepoznala kot Gospodarja življenja. Srečanje s Kristusom je temeljna izkušnja za vsakega kristjana, ki jo posreduje vera in je njena nepogrešljiva sestavina. Ne moremo podcenjevati tega srečanja preprosto zato ne, ker smo bratje! Naša svobodna izbira za Kristusa mora temeljiti na konkretni izkušnji srečanja z njim in se ob njej hraniti in se nanjo opirati. Takega temeljnega srečanja ne moremo nadomestiti: vsak izmed nas je poklican, da sreča Gospoda na cestah svojega življenja, ga prepozna kot mimoidočega in ga sprejme za sopotnika.

Samo po pravem srečanju z Jezusom Kristusom postane naše poslanstvo verodostojno in avtentično, zakaj mi lahko oznanjamo to, kar smo nekoč sprejeli in prejeli.

Druženje in domačnost s Kristusom se hranita s *prodornostjo Svetega pisma*, tako kot je naredil Jezus na poti v Emavs. Pri tem nam je še enkrat za vzor življenje našega očeta svetega Frančiška. Ko mu je prvi tovariš Bernard Kvintavalski odločno izrazil željo, da bi sledil Gospodu po poti, ki jo je on začrtal, je brat Frančišek odgovoril: »*Če hočeš z deli dokazati, kar govoriš, bova takoj, ko bo dan, stopila v cerkev, vzela knjigo evangelija in vprašala Kristusa za nasvet.*«¹⁶ Frančišek torej ne išče odgovorov v človeški modrosti in ostrih razpravah, ampak se z zaupanjem izroči besedi življenja, ki jo vsebujejo sveti evangeliji in jo posreduje Cerkev v osebi ubogega duhovnika, ki zanj bere Sveto pismo.

Poleg tega ima, kot smo videli, srečanje z učencema iz Emavs z vstalim Kristusom izrazito človeški in vsakdanji okus. Tudi v tem primeru bi rad spomnil na neki drug čudovit izraz svetega Frančiška, ki označi odnos vere, ki je temelj hoje za Jezusom – oziroma, po zadnji analizi, formacije – kot “biti zavzeti v Božjih stvareh”. Gre za podobo, ki zagotovo zahteva vztrajnost in stalnost na poti formacije, ki pa po drugi strani pusti, da pride na površje globoka vsakdanjost, v katero se ta trud za rast vključuje (ali bi se moral vključiti). Obstaja neke vrste “mistika vsakdana”, ki jo je potrebno nujno poznati in prakticirati za rast in utrditev naše poklicanosti. V naši karizmi ima samostansko bratstvo temeljno vlogo na poti te vrste: zato je bilo

¹⁶ 2 Čel 15: FF 601.

na našem bratskem srečanju prisotno veliko število bratov gvardijanov, kot predstavnikov vseh tistih, ki v Redu opravljajo to zahtevno službo v dobro bratov.

Lahko torej zaključimo, da naša pot formacije temelji in se hrani iz temeljnega srečanja s Kristusom, ki je spoznan in sprejet kot Gospod našega življenja, skozi vero v današnji čas, ki je sestavljen iz vsakdanjosti, v kateri se Bog nenehno razkriva v svoji prisotnosti. Obstaja tveganje, pred katerim se moramo braniti z vsemi močmi, potopljeni kot smo v človeški logiki delovanja: tisti, ki žrtvuje *pomembno* zaradi *nujnega*. V naši družbi, ki je paradokсно istočasno hiperaktivna in revna v globljih vsebinah, obstaja težnja po poudarjanju nujnosti v škodo pomembnosti. Za obrazložitev tega rad povem priliko iz današnjih dni, ki jo je povedal sobrat kapucin br. Raniero Cantalamessa v eni svojih pridig ob navzočnosti Svetega očeta:

Nekega dne je bil stari profesor kot strokovnjak poklican, da bi govoril o bolj učinkovitem načrtovanju časa voditeljem nekaterih večjih podjetij. Odločil se je, da bo napravil poizkus. Stal je in izpod mize potegnil veliko prazno stekleno vazo. Vzel je ducat kamnov, velikih kot žogice za tenis, in jih nežno vsakega posebej položil v vazo, dokler je ni napolnil. Ko ni mogel dodati drugih kamnov, je vprašal prisotne: »Se vam zdi, da je vaza polna?« Vsi so odgovorili: »Ja!« Znova se je sklonil in izpod mize povlekel škatlo, polno kamenčkov in jih stresel v vazo na velike kamne, vazo pa

premikal, da so se kamenčki lahko pomešali med velike kamne vse do dna. »Je zdaj vaza polna?« je vprašal. Poslušalci so bili previdnejši, saj so začeli razumeti in so odgovorili: »Mogoče še ni.« Stari profesor se je znova sklonil in povlekel vrečko peska, ki ga je stresel v vazo. Pesek je zapolnil prazen prostor med kamni in kamenčki. Tedaj je znova vprašal: »Je zdaj vaza polna?« In vsi so brez odlašanja odgovorili: »Ne!« Starec je namreč vzel vrč z vodo, ki je bil na mizi in zлил vodo v vazo ter jo napolnil do vrha. Vprašal je: »Katero veliko resnico nam kaže ta poskus?« Najpogumnejši je odgovoril: »To dokazuje, da tudi kadar je naš dnevni red popolnoma napolnjen, lahko z malo dobre volje še vedno dodamo kakšno obveznost, kakšen drug opravek.« »Ne.« je odvrnil profesor. »To, kar dokazuje poskus, je, da če ne damo v vazo najprej velikih kamnov, jih ne bomo mogli dodati kasneje.«¹⁷

Poklicani smo, da odkrijemo "velike kamne" našega življenja in vlagamo vanje, tako da jih postavimo za temelje našega delovanja. Ne da bi hotel namesto vas opraviti te naloge, ki mora biti obvezno osebna, bi rad poskusil naštetih nekatere: molitev (osebna in skupna); *lectio divina*; duhovno vodstvo; čas za osebni umik; letne duhovne vaje; dejavnosti stalne formacije; aktivno sodelovanje v življenju svoje jurisdikcije, itd. Naše apostolsko delovanje (v najširšem smislu, ki ga lahko damo temu izrazu), ne bo oškodovano, zaradi časa, ki ga

¹⁷ Točneje: to priliko je povedal v adventni pridigi, 4. decembra 2009.

bomo posvetili tem “velikim kamnom”, ampak bo imelo korist! Ni *koliko*, kar dela razliko, ampak *kako* in *zakaj*!

Zaključek

Ena najlepših fresk spodnje bazilike svetega Frančiška v Assisiju, ki jo pripisujejo Pietru Lorenzettiju, predstavlja devico Marijo, ki v rokah drži dete Jezusa in stoji med dvema osebama: evangelistom Janezom in Frančiškom Asiškim. Po mnenju strokovnjakov je treba po vsej verjetnosti smisel te postavitve iskati v izrazu Tomaža Čelanskega, ki je v svojem delu *Vita Prima - Provi življenjepis* - označil Ubožca z besedami “novi evangelist”¹⁸. Kot Janez, učenec, ki je spoznal Učiteljevo ljubezen in o njej pripovedoval v svojem evangeliju, je bil tudi Frančišek s svojim življenjem oznanjevalec dobre novice: in tudi Ubožca je prav tako, kot se je zgodilo apostolu na bregovih reke, prevzelo srečanje s Kristusom v cerkvi svetega Damijana. Tako pomembno je bilo to srečanje, da je spremenilo njegovo življenje in življenje številnih ljudi, ki so od tistega trenutka hoteli z njim deliti skrivnostno dogodivščino.

Rad bi zaključil našo pot premišljevanja s

¹⁸ Tako se bere v *Vita Prima - Prvem življenjepisu*: »Podobno kot reka v raju, je novi evangelist tega zadnjega časa razširil po vsem svetu tekoče vode evangelija in z deli pokazal pot Sina Božjega in učenost resnice.« (1Čel 89: FF 475).

poudarkom na tem umetniškem delu tudi zaradi nekega drugega razloga: Lorenzettijeva Devica je poimenovana tudi "Devica sončnega zahoda", ker se pozno popoldan obraz Žene iz Nazareta obarva z bledimi, čudovitimi barvami asiškega sonca, ki zahaja. Da, sončni zahod: isti, ki je bil na veliko noč tiha priča čudeža cerkve, ki ga je Jezus ponovil vpričo dveh učencev iz Emavs, in se jima podaril kot kruh življenja.

Tudi mi hočemo dopustiti, da nas objame ta velikonočna luč, majhna, ampak zanesljiva zaradi prisotnosti Vstalega. Tudi mi kot Kleopa in njegov tovariš, hočemo ponoviti najbolj žalostno in lepo prošnjo, ki je bila kdajkoli namenjena Gospodu:

*"Ostani z nama, kajti proti večeru gre in dan se je že nagnil."*¹⁹

Mariji, naši materi in sestri v veri, izročimo željo, da bi sledili njenemu Sinu s srcem, ogretim od srečanja z Vstalim:

*Sveta Marija, devica sončnega zahoda,
ozri se na nas, romarje negotovega koraka,
na poti po pogosto vijugastih poteh našega življenja.*

*Ti, verna žena, ki si najprej v srcu
in nato v naročju sprejela Besedo življenja,
pomagaj nam jo poroditi v nas s poslušnostjo vere.*

¹⁹ Lk 24,29.

*Ti nas vodi k srečanju s tvojim vstalim Sinom,
ki se ne izogiba našim potem bega,
temveč jih napolnjuje s smislom, ko hodi poleg nas.*

*In če se sence večera razgrnejo na našo pot,
oddalji od nas smrtno žalost
in pomiri naše prestrašeno srce
s sladkostjo tistega smehljaja,
ki je prvi sprejel na zemlji Boga, ki je postal človek.*

Dragi moji bratje, Gospod naj vam da mir!

FR. MARCO TASCA
Generalni minister

PIETRO LORENZETTI, Marija z evangelistom Janezom in sv. Frančiškom Asiškim, Spodnja bazilika svetega Frančiška v Assisiju

KAZALO

Pismo.....5

PRVO POGLAVJE

“Ali ni najino srce gorelo v nama?” (Lk 24,32)

Ob poslušanju Božje besede.....7

DRUGO POGLAVJE

Permanentna formacija ali permanentna frustracija?

Izziv krščanskim učencem v današnjem času.....17